

O ROLNICTWIE AFRYKAŃSKIM

W zeszytcie 13 (lipiec 1956 r.) czasopisma Niemieckiego Instytutu Rolniczego (Deutsches Wirtschaftsinstitut, Berlin, NRD) zamieszczona jest praca

„Rolnictwo afrykańskie w pętach imperializmu” („Die afrikanische Landwirtschaft in den Fesseln des Imperialismus”).

Tabl. 1. **Zestawienie wywozu z Afryki w latach 1950—1954**
(w milionach dolarów)

Grupa towarów	1950	1951	1952	1953	1954
Ogółem wywóz	3 276,0	4 357,0	4 433,0	4 506,0	4 653,0
w tym:					
Produkty rolnicze	1 904,7	2 429,4	2 318,8	2 309,8	brak danych
Minerały	547,1	793,3	928,2	1 002,2	brak danych

na temat opanowania rolnictwa afrykańskiego przez kapitał finansowy państw kolonialnych. Praca nosi tytuł:

Państwa kolonialne lokują swoje kapitały w Afryce. Ma to miejsce szczególnie w latach ostatnich, kiedy

Tabl. 2. **Wskaźniki rozwoju produkcji rolniczej w Afryce w latach 1948—1955**

(1934/38 = 100)

Produkty	1948/50	1952/53	1953/54	1954/55
Produkcja rolnicza				
razem	124	136	137	.
Środki spożycia				
razem	123	134	134	.
w tym: zboże	124	153	160	134
proso	110	121	123	124
Produkty eksportowe:				
cukier	138	170	188	.
oleje roślinne	130	63	72	166
owoce cytrusowe	161	196	192	.
banany	145	208	.	.
kakao	104	99	103	.
kawa	176	263	292	.
herbata	200	222	278	.
tytoń	200	246	214	.
bawełna	115	110	115	.
sisal	138	180	187	.
kauczuk	500	800	800	.

to narody Azji coraz skuteczniej walczą o swoją wolność. Głównie cztery państwa europejskie, tj. Wielka Brytania, Francja, Portugalia i Belgia, eksploatują tereny afrykańskie — wielokrotnie większe od obszarów wspomnianych państw. Pomimo wzmagających się ruchów wolnościowych w Afryce (zwłaszcza północnej) nadal jeszcze trzy czwarte ludności tego kontynentu żyje pod panowaniem kolonistów.

W ostatnich latach zaznaczył się również wpływ kapitału amerykańskiego w opanowywaniu terenów afrykańskich.

Kolonialne kraje Afryki w strukturze swojej są wyraźnie rolnicze. Wprawdzie w krajach tych następuje ostatnio rozwój przemysłu, niemniej jednak nadal $\frac{3}{4}$ ludności żyje z rolnictwa, a na przykład w Kongo Belgijskim ludność rolnicza sięga 84% ogółu ludności.

Produkcja rolnicza Afryki ma podstawowe znaczenie dla międzynarodowego kapitału finansowego, ponieważ dostarcza surowców państwom imperialistycznym.

Rozmiar produktów rolniczych w bilansie całego wywozu z Afryki w latach 1950—1954 obrazuje tablica 1.

Niektóre produkty rolnicze Afryki odgrywają dominującą rolę na rynku światowym. Tak na przykład olej palmowy dostarczany jest przez Afrykę na rynek światowy w 79,2%, orzechy kokosowe — 85,4%, kakao — 63,7%, sisal — 55,1%, daktyle — 31,7%, kawa — 14,4%.

Wywożone z Afryki oleje roślinne, kakao i kawa stanowią większą wartość na rynku światowym aniżeli wszystkie razem wzięte minerały eksportowane z tegoż kontynentu.

Kapitalizmowi kolonialnemu nie za-

leży na rozwijaniu w Afryce przemysłu środków spożycia. Nie rozwija się zatem przemysł przetwórczy, lecz przede wszystkim wzrasta produkcja surowców rolniczych, przeznaczonych na wywóz. Jest to uwidocznione w tablicy 2.

Ceny na produkty rolnicze eksportowane z Afryki ustalają i kontrolują towarzystwa akcyjne, prywatne towarzystwa monopolowe i zarządy terytorialne. Polityka cen zależna jest od wielu czynników ekonomicznych. Zmierza ona nieustannie do zwiększania zysków kapitalistów kolonialnych.

Kapitały amerykańskie lokowane są w eksploatację surowców afrykańskich wszelkimi dostępnymi drogami (poprzez istniejące już towarzystwa europejskie i w drodze powstawania no-

Tabl. 3. Zyski netto francuskich towarzystw kolonialnych w Afryce

(w milionach franków)

Rok	Towarzystwa w		
	Algierze, Tunisie, Maroku	Centralnej Afryce, Madagaskarze	Afryce razem
1947	1 051	520	1 571
1948	2 396	1 188	3 584
1949	4 343	1 777	6 120
1950	5 212	2 272	6 484
1951	6 413	3 130	9 543
1952	9 794	2 624	12 418
1953	10 810	2 278	13 088
1954	11 795	2 534	14 329

wych amerykańskich trustów). Obok tego nabierają również znaczenia kapitały Niemiec zachodnich, co ilustruje tablica 4.

Tabl. 4.

Rozwój eksportu do Afryki z USA, Wielkiej Brytanii i Niemiec zachodnich

(w milionach dolarów)

Kraj	1938	1951	1952	1953	1954	1955
Stany Zjednoczone	104,6	492,9	480,4	432,7	484,6	510,6
Wielka Brytania	317,6	1 029,9	1 127,2	1 168,1	1 150,6	1 314,1
Niemcy zachodnie	65,5 ^a	119,9	139,9	189,8	260,3	292,3

^a Całe Niemcy wraz z Austrią.

Działalność państw imperialistycznych w Afryce wywiera szkodliwy wpływ na rozwój tamtejszego rolnictwa. Uwidacznia się to w plondrowaniu krajów Afryki przez kapitał monopolowy. Po pierwsze — znikomy procent dochodu narodowego przypada na głowę ludności rolniczej. Po drugie — polityka podatkowa, stosowana przez kolonizatorów, powoduje coraz większe obciążenia ludności tubylczej. Wpływy podatkowe w poszczególnych krajach Afryki z roku na rok wzrastają.

Po trzecie — kolonizatorzy wypierają ludność tubylczą z ziemi. Na jedną rodzinę napływową (białą) osiadłą

na roli przypada w Afryce Południowej 1 000 ha ziemi uprawnej, gdy tymczasem w odniesieniu do ludności tubylczej taka ilość ziemi uprawnej przypada na 156 rodzin żyjących z rolnictwa. Pewną ilustracją tego zagadnienia jest tablica 6.

Kolonisci obejmujący farmy w Afryce prowadzą gospodarkę ekstensywną obliczoną na natychmiastowy zysk. Ograniczone nakłady na produkcję rolną (np. nawozy) doprowadzają do ciągłego spadku wydajności z ha.

Dodatkowym dowodem niszczyelskiej gospodarki kolonizatorów jest wzmożony eksport drzewa. W ciągu ostatnich 5 lat wycinka lasów afry-

Tabl. 5.

Wpływy podatkowe w niektórych krajach Afryki w latach 1950—1954

	Jednostka miary	Podatki bezpośrednie					Podatki pośrednie				
		1950	1951	1952	1953	1954	1950	1951	1952	1953	1954
Maroko	mln fr.	8 984	11 503	13 672	16 390	15 034	18 223	25 503	28 851	28 560	31 779
Tunis	mln fr.	3 969	5 703	5 783	6 222	6 360	11 590	13 851	14 764	17 348	19 860
Północna Rodezja	tys. dol.	8 023	10 298	18 492	22 207	.	1 909	2 616	3 094	3 277	.
Złote Wybrzeże	tys. dol.	4 564	5 295	8 522	8 035	7 500	12 796	21 979	27 082	32 045	27 464
Kenia	tys. dol.	4 012	5 114	5 661	7 245	.	6 382	8 497	9 949	9 157	.
Kongo Belgijskie	mln fr.	1 639	2 314	1 987	2 202	2 434	2 708	4 166	4 625	4 233	3 862
Unia Południowo-Afrykańska	tys. dol.	94 609	115 780	145 634	162 931	.	54 079	62 370	70 693	77 549	.

Tabl. 6.

Struktura obszarowa gospodarstw farmerów europejskich w Południowej Rodezji w 1950 r.

Grupy obszarowe gospodarstw	Liczba	% wszystkich farm	ha	% całej powierzchni	Liczba ha na 1 gosp. (przeciętna)
Poniżej 20 ha	409	2,16	1 002	0,01	9,2
20— 40 ha	106	2,10	3 112	0,03	29,4
40— 101 „	302	5,98	17 752	0,15	58,8
101— 202 „	171	3,38	26 008	0,22	152,1
202— 405 „	250	4,95	74 897	0,65	299,6
405—1 012 „	1 337	26,45	960 565	8,30	718,4
1 012—2 023 „	1 559	30,85	2 165 066	18,71	1 388,8
2 023—4 047 „	751	14,86	2 051 822	17,74	2 732,1
4 047 i więcej	387	7,66	6 268 407	54,18	16 197,4
Wielkości nieokreśl.	82	1,62	—	—	—
Razem	5 054	100,00	11 568 631	100,00	—

Tabl. 7. **Plony w Afryce w latach 1909/13—1953**
(w q na 1 ha)

Produkt	1909/13	1924/30	1949	1950	1951	1952	1953	Dla porównania przeciętne światowe	
								1952	1953
Pszenica	8,2	6,8	7,7	7,3	7,0	7,4	8,2	11,9	12,0
Jęczmień	7,6	6,0	7,6	6,1	6,5	6,3	7,3	12,9	13,2
Owies	10,5	7,4	7,2	6,9	7,0	7,2	7,0	13,5	13,4
Kukurydza	18,9	8,4	9,2	8,9	7,8	9,2	9,7	16,2	16,7
Ryż	27,5	11,8	12,4	12,5	10,8	11,5	11,9	16,7	17,1

Tabl. 8.

Ilość środków żywnościowych przypadających na głowę ludności w poszczególnych krajach Afryki

Terytorium	Lata	Rocznie w kilogramach na głowę ludności					Kalorie na głowę dziennie
		zboże	cukier	tłuszcz	mięso	mleko	
Francuska Afryka Północna	1934/38	153	16	7	17	133	2 290
	1946/49	142	11	4	11	84	1 920
Kongo Belgijskie	1934/38	33	0,4	3	6	3	1 910
	1946/49	34	1	5	6	4	1 930
Francuska Afryka Zachodnia	1934/38	148	1	·	10	18	2 030
	1946/48	125	1	·	12	24	2 070
Kenia—Uganda	1934/38	58	5	3	22	54	2 330
	1949/50	58	5	3	22	54	2 250
Tanganika	1934/38	87	2	1	16	36	1 980
Madagaskar	1949/50	87	2	1	16	36	2 230
	1934/38	136	1	3	29	138	2 590
Maurytania	1946/49	115	4	2	28	136	2 250
	1934/38	135	42	7	7	36	2 230
Rodezja Południowa	1948/49	135	41	6	7	37	2 240
	1934/38	185	11	2	25	60	2 300
Unia Południowo-Afrykańska	1951	172	14	2	32	35	2 280
	1952	181	14	2	30	36	2 447
	1934/38	156	23	3	38	75	2 300
Egipt	1951	160	33	5	38	79	2 550
	1952	166	42	6	40	80	2 206
	1934/38	182	13	5	7	40	2 450
	1952/53	167	15	4	12	55	2 319

kańskich wzrosła z 30,8 miliona do 60 milionów metrów kubicznych.

Z jednej strony wzmożony wywóz produktów rolniczych z Afryki, z drugiej spadek plonów na skutek rabunkowej gospodarki kolonizatorów — przy ciągłym przyroście ludności tubyl-

czej — powodują, że zmniejsza się ilość środków żywnościowych przypadających na głowę ludności. Porównanie lat przedwojennych (1934/38) z latami powojennymi (1949/50 lub 1951 i 1952) wypada na niekorzyść okresu powojennego.

Pogarszająca się sytuacja wyżywieniowa powoduje powiększenie się zasięgu niebezpiecznych chorób, znanych tam od wielu lat. Rzecznicy interesów kapitalistów zwracają uwagę w swoich wypowiedziach na potrzeby „wzmocnienia mięśni tubylców”, jeśli bogactwa Afryki mają być skutecznie eksploatowane w interesie kolonizatorów. Ma to być argumentem za koniecznością zwiększenia produkcji środków żywnościowych w Afryce.

Obecnie istnieje możliwość udzielania pomocy krajom Afryki w rozbudowie własnego przemysłu ze strony państw socjalistycznych. Zmusza to

państwa kapitalistyczne do poważnego zastanawiania się nad rozbudową przemysłu środków produkcji w koloniach afrykańskich. W Afryce powstaje młody rodzimy kapitalizm. Powstaje również świadoma swych celów klasa robotnicza. Ruchy narodowowyzwoleńcze ogarniają coraz szersze tereny Afryki. Szczególnie znamienne jest to w koloniach francuskich. Wszelkie środki odwetowe powodują wznowienie walki, która kończy się utratą kolonii lub co najmniej kompromisem ze strony kapitalistów. Każdy następny rok przynieść może koniec tego, co nazywamy kolonializmem.

Opracował

Andrzej Romanow